من موقف الغربة عن الوطن:

إلى الاغتراب في رواية عبده جبير

"مواعيد الذهاب إلى آخر الزمان"

عبده جبير كاتب مقل ولكنه يشبه النحل: بطئ التحضير دسم العسل.

يشبه أسلوب جبير أسلوب مبدع مثل إبراهيم أصلان في غلبة الفجوات الشعرية، ومساحات الصمت على نصوصهما، ولكن جبير يهتم أكثر من أصلان بالشكل في حين يهتم أصلان بالنفاذ إلى جوهر الشخصية الإنسانية التي عادة ما تكون شخصيات مهمشة ومأزومة تقع في منطقة الظل المجتمعي والتجهيل البشري.

Ħù!ù!!f Ŏù5 DŽĞùŏD ŘĵdŽ lƧþĞŢ!fĂ" LJĞdŽƨ!f ƧPc Ĭ!ǫ ŲĞNjŘ!f þŏZƒĂdž lƧŏPŪf Ƨŏhη ljþhZ ĦŏƒĂƧ Ŏ5Ă
Ĭù!ǫ ĦùŏljĞ+dž!f ĦhƧǯ!f ƧĂŢŏkk ĦŏơĂ Ü2!!kPdž ý+Th LJ+!Ă ĦhƧǯ!f Ųþ Ĭ!ǫ lþĂZ "ýŭnj!f ĶĞŏƒĂƧ" Ħ!!ăkdž!f
.ŽƨdŽ LJŏ!!+T!f Ĭ!ǫ ĦŏƒĂƧ!f ŎdžkLjk Ħŏơh ĭþĂηĂ ŲƒƧkƐƒ

ljƧNjĂùη Ŏ5 lþơkdž!f ÜŎhƧƨ!f Ŏ5ĞIλ!f CĞưs!f Ħ!Ğơ Ŏ5 "ĦhƧǯ!f ŲþD" O!!ŢŢdž DžƒþkŲƒ Ŏ5 Ü5ơkk ĞdžhƧĂ
Ĭù!ǫ lƧNjĞù!!f LJdž ŎljĞ+dž!f ýĞIkljŬƒ Ĭ!!Z "ĦhƧǯ!f" ƨ!!ŢŢk LJD LJ+džŏ þơ ĭD Ĭ!ǫ .N!!+TĂ N!!ŏŢĞ5k Ŏ5 YĂljkdž!f
Subcelture ĦùŏZƧ5!f Ħ5ĞIλ!f O!!ŢŢdž LJD OŏơŢ ..ÞĦŏη!!P Ħljŏþdž ĭD ĂD ŎhU ĂhD ĂD ĶŏĂ+!f ĂD Ư ĞŏƧ!f
Ħù5ĞIλ!f lþùơĂ! ƧùTdŏ ĭŘ!f þơƒĂ!f ŎhƧƨ!f Ŏ5ĞIλ!f ƧŘη!f ýPƒþ Ŏ5ƒƧƐη!f ƨŏơ!f YĂljk Ĭ!ǫ ƧŏTŏ LJD LJ+džŏ
(ŎhƧǯ!f CĞưs!f ƧŏTŏ Ğdž+) ƧPŬƒ Ĭ!ǫ ƧŏTŏ Ŭ Ğŏ5ĞIλ 2ŭkPƒ Nƨdž ýdžơŏ ŎljĞ+dž!f ýĞơƧk!f ƒŘNj LJ+! ÜĦŏhƧƨ!f
.YĂljkdž!f ĞljŪƒ Ĭ!ǫ ƧŏTŏ LJĞ+ LJDĂ

þùhZ DžŏNjƒƧùhǫ ĶĞùŏƒĂƧ ƒĂŢlj ĬZ ÜĞh!Ğ ĦŏpƧ Tdž!f ÜĦŏhƧƨ!f ĦhƧǯ!f ƒĂŢlj LJŏh LJŘǫ NhĞTk ĦdžĂ
þùdžơdžĂ "YĂdžþ ŭh ýĞ5ŢD" ŲŏÞ!f CŭZĂ "ƧŢdž ƒĂŢhNjƒ" ĭƧdžƨ!f DžŭŲ!f þhZ þdžơdžĂ "ăƧPŪf lþŭh!f" þŏηdž!f
ƨƧþùŢdž ăƨùƨŏ ĦŏơĂ Ƨŏhη ljþhZ ĦŏƒĂƧ Dž!ŲŏĭþĂηĂ!f ŲƒƧkƐŬƒ Ħdž!Ł LJD ŬǫÜĞNjƧŏƐĂ "JŏĬ!P!f" ýŏƧhη
Ħù!Ğ+Ăh Ħù!ŏƧĞηk ĶĞùhĞŢŢP ŲkĞ+ ýdžƨŏ ĭŘ!f ĭƧŢdž!f ŲĞT!f ƒlj!f ýŢŢh5 Üýdžƨ!fĂ LJĞ+dž!f Ĭ!ǫ ŲƒƧkƐŬƒ

NJù5Ğk ýùdžZ) NJùLjdu N5Ţŏ ýdžz!f ĦuĞkS Ɣu]u ƷĞƱ ýľdžu ĦTơĂu SzTŏ ĶŏĂ+!Ğu ĦŏĞZþ!fĂ ĶĞŏS5]ľ! ĦŏSĞŋk Ħù!Ğơ LJùZ Ƶľ̇kPŏ Ƶ pĂdž ĂNjĂ Ü ĭ þơĂ ĞnjŏLjĞZD ĶĞZĞ] ŎLjĞdžA DžĂŏ ý+ NJTöZD ŎLjLjD Ŏ5+ŏĂ Ü(NJľNjĞŋk LJ]ơŏ SŋþùŏĞNjĂ zùľŋLjfĂ Σ+SĞùdž NơST Ğdž+ ĦŏLj!k!fĂ Ħ!Ŭf Ɣu]u ŎZĞLjŢ!f ydžkŋdž!f Ɣf5k£f Dž]k ĭR!f đŏTk!f ."Ħŏþơ!f ĦLjdžzŰf" ĂD (The Modern Timer) SŏPŰf Ndžľŏŏŏŏŏ5 Ŏ5 LJľuĞT Ŏ!SĞT Ndžþp Ğdž+Ă Ü Σ ĞdžSuĞNjĂ

ljRùNj "NJùľŏu ĢS Ţŏ ÜlSŋT LJdž YĂŏIdž" Ƶ Skzŏ Ğdž+ ĦŏľFĞZ ĦufSp ŭuĂ ÜĞŏ5ŏĞZ ŏuơdž f Lj!f ýŏu ."Sŏ5ĞŢZ DžŭơD" ĞLjŏkDĂ CŎT ý+ ĞLjzu LJŏơ ĞNjĞLjdžľơ DžŭơD .DžŭơD

ýùdžơŏ ĭR!f þŏơĂ!f ýŋS!f Ănj5 ÜlSŏƷŢ Odžŭŭdž Ŏ5 ăþuKk Ɣ£kƷdž!fĂ ƔŏSƷ!f NJľŏu! ĦŏS+s!f CĞdžŏ]!f ýùdžz!f Ĭ!ę ƔNjRŏ NLjD Ĭŭơ DžĞŏŰf S+Rŏ þzŏ Dž!Ă Üčĕēď DžĞZ RLjdž ĶĞZĞ]!f ĭ þkSŏ Ŭ ĂNjĂ ÜNJKuŏơ Ŏ5 lcSdž LJD Ɣùơ" ýĂlŏ ÜlDSdžf Ĭ!ę NŋĞŏkơf LJdž DžƷS!Ğu ШfĂs!f Ħ]]dždŋ! Ƶ Skzŏ ŬĂ ÜĦzdžŋ!f ĂNj DžĂŏ!f LJD Ƶ Tk+Ğ5 .CĞ+u!f Ħ5Ğơ Ĭơ sĞLjkPŬfĂ lþơĂ!f LJdž ĞuSNj ŭŏĂŏ SŏŏĂ Ü" ĭ þơĂ LJĂ+D

Ħơŏþdž Ă ĭ þLjŋ!f Ħŏþ ĞLjĂ LJĞnjŏSTĂ LJ]ơ þĞz] :ĦzLjpD Ħuz! NLjd+Ă ÜĦŏLj5 CĞdž]D NJŢĂPT! Ƶ!dž!f Sŏzk]ŏ SNjĞùUkŏ ýŏu!Ğ5 ÜĦZþP!f ĂD Ħuzľ!f Ĭ!ę ƔSpD f Lj!! ŎLjs!f ý+T!f LJę ýu ÜDžNjSŏƷĂ Ŏŋŏľdž!f þĂdžơdžĂ ĭ þdžơ ÜĦuĞk+!f ĦFŏNj NLjd+Ă ýzs!Ğu ýFĞ]S!f ljRNj ý]Sŏ Ŭ NLj+! ăĂưSĂ CŬĂ :LJŏĂ!Ğu NJkĞuŏŏơ Ĭ!ę ýFĞ]S Ɣk+ŏ NLjD Ɣ!Ğz!f ý+T!f LJĞ+ LJęĂ DžľĂ+kdž!fĂ ƔŏĞPdž!f ƔĂľ]D LJŏu YĂLjŏ fRnj!Ă ÜĶpĂ!f Σ sLj Ŏ5 ΘĂu!fĂ ÜĦuĞk+!f ýŢ5Ă ĭ ĂùŏLjŏ Ŭ ýFĞ]S Ŏ5 NJkĞuŏŏơ ƔŏĞPŏ NLjdu SNjĞUkŏ LJĞ+ LJęĂ NJkfS+Rdž ýŏu!f NJu Ɣk+ŏ ýŏĂŏ ШĂ!ĂLjĂdž ĂNj ĭ þĂùŋĂ!f NJľŏu ŋZ Ĭ!ę SŏTk SPŬf Ƶ Sŏ!f LJdž lCfS!!f DžþZĂ ĦuĞk+!f LJŏu Ħ5Ğ]dž!f ljRNjĂ ÜLJnjŏ!ę Ğnj!Ğ]Sę LJùZ ƔfSùk£ŬfĂ Üs!!fĂ ÜŏĞuơŬfĂ Ü]ơĂ!fĂ Ü Ĭ sLjdž!f :ĦuSz!f :Ɣŭk]Ŭf lSFfþ Ŏ5 NZĂpĂĂ Üýzs!f LJZ .ƔSk£dž!f ýŏu!f Dž!Ğzdž ĦzFĞŢ LJŏSPŬf LJZ ĺþŏzu N]sLju ĦŏfĂS!f Ƶ pfĂdž Ɣľ£D þSsLjŏ Ħ ŏơ CĞpþŢŰfĂ ýdžz!f

ÜLJdžzù!f ýùzsu ĞdžľuS Ü]þĞz] Sλ+D LJĂþuŏ DžnjLj+!Ă ÜS Ţdž LJZ LJĂuSk£dž ŎľĂdž ĞơŏD DžnjLjD Ķþĕ+ĂĶ" :ýĂlŏ Ŏù5 LJĂùTŏzŏ DžnjLjD Džnjdž!f ÜDžnjŏ Ŭ DžNjĂ!f ĂD Dž!ơ!fĂ ÜLJ]!f SĞƷŢ ÜDžnjLjŰ ĞdžľuS þŢpD .þŢpD Ğdž LJRę Ü]þĞz] Sλ+D DžnjŏD ÜNJkþ15 ĭR!f CŎT!f fRNj ýU

Džþù!k!Ğu SzTŏ NLjD Ŏ]zŏ" DžnjkþfSdu fĂCĞŋ ĞdžľuS ÜSŏþ!k LJ]ơD ĬľZ ĂD ÜŎ!Ğơ NJŏľZ Ğdždž ĞuĞFk+f ýpD ĞdžľuS . ĭ þS5!f þĂŋĂ!f ĬľZ ĬLjzdž!fĂ Ħ!Ŭþ!f Ŏ5ơŏ ĭR!f DžNjĂ!f/Dž!ơ!f þ15 NLjD DžNjŰfĂ ÜLJ]!f Ŏ5

ljRNj ÜĦơnjŋdž!f ýFĞ]S!f ljRNj s sadž ÜĞnjuk+D Ŏk!f CĞŏTŰf ljRNj ţŢpD ÜĶfS+Rdž!f ljRNj Ɣk+D ĞLjD" : Ƶ Skzŏ ."ýzs5a] ŎLjLjD LJUD ŬĂ ÜĞnjľ]SD Ŭ Ŏk!f ýFĞ]S!f

LJŏlNjfSùdž!f Ĭùŭơ DžnjkfS+Rdž DžnjLjdž %ĒČ Ɣk+ŏ ĭR!f LJŏŏ]LjS5!f þľlŏ NLjD Ĭ!ę ŎuLjĞŋ ý+Tu SŏTŏ ĂNjĂ DžþùZ ĂùNj NJùLjdž Ŏ5ŏĞz!f Ĭŭơ SPŬf ydž ýŢfĂk!f ĬľZ lSþl!f LJfþl5Ă Üsŋz!f Ƶ pĂdžu ŎTk LJĞk!Ŭþ Ğdžnjŏ5 f Ljùľ! ĞùLjŏzdž ĞŏLj5 ŭ+T Ƶ!dž!f Ğnjŏ5 SĞkPŏ ĦŏLj5 Ħľơ ŎNjĂ ÜĞnj!Ğ]Sę DžþZĂ ÜĦ!Ğ]S ĭD ĦuĞk+ LJdž CĞnjkLjŬf ƏSĞl!f SNjĞUkŏĂ ÜlsŋLjdž SŏƷ NJľFĞ]S ĶĞZĂSTdž ĂD (Ğnjklŏơ Ŏ5 ĶfS+Rdž ŎNj) ýFĞ]S Ɣk+ŏ NLjdu ĺSNjĞUkdž . ‖!R sþŢŏ NLjdu ù Nzdž ĞFŏfĂkdž ù

Ğùnjzŏlŏ LJĞ+ LJęĂ ĶĞZĞ]!f ƔĞŏĂ Ŏ5 ƔĞu :ƔŏkSk!Ğu Ƶ!dž!f Ğnjŏdž]ŏ (ýĂŢ5) ƔfĂuD Ŏ5 ĦŏfĂS!f y1k ĦùUlŏ Ŏ5 ƔĞu DžĂ ÜDžĞ]S!f ƔĞŏĂ Ŏ5 ƔĞu DžĂ ÜýŢs!f þŢlŏ NLjd+Ă (CĞ5) Ƶ Sơ Ķơĕ CfsŋD Ĭ!ę ĦuĞk+!f Ŏ5 Ħùdžþldžu Nŏdžùŏ Ğdž+ ƔĞu ĂD Dž]p ý+ SþŢŏĂ .DžĞŏŰf ƔĞŏĂ Ŏ5 ĺSŏPDĂ ÜSĂŢdž!f ƔĞŏĂ Ŏ5 ƔĞu DžĂ ÜLJŏŋĞLj!f

čĎĒ - Ÿǎǰǐ Ƶęƶţǐ

ΘƨùƬŏ LJD LJĂþ ƒ ljù!ƒ NƣƨƱŏ ĭƦ!ƒ ĭƨ+ƨdž!ƒ ýƒƋƪ!ƒ Dž ƪ!!ƒ Ă ɣĜh!ƒ LJĂdžưdžh ƫŏĂưZ ƫǈƬ ƘƒƦ ƫŏƨƛlj LJùdž ƨùŏh+!ƒ ĭƨƬdž!ƒ ШĂƨP!ƒ lƨNjĜƱ ƘCĜη ƫŏơĂ ŬLJƱƒĂdž!ƒĂ LJƱĂ!ƒ LJŏh ƫpŭz!ƒ ýŭƙPƒ ýĂơ ĂNj ŬNh ŬLJŏŏƨùƬdž!ƒ LJŏh CĜdžƙljŬƒ ƫdžƨD ƨdžzh ΘƨƱƙ! ƫŏƱƨlj!ƒ lƨηnj!ƒ Ĭ!ƹ (Ĝŏljþ!ƒ DžD) ƨƬdž LJươ LJdžĂ Ŭýŏlj!ƒ ĭþƒĂ lƒĂĜùƪdžŭ!ƒĂ Ŭƫŏƪŏƪ!ƒ ƫ+ƨĜTdž!ƒ ɣĜŏƹ :LJŏŏƪĜƪD LJŏƨþƬdž Ĭ!ƹ þĂzƙ Ŏƙ!ƒ LJƱĂ!Gh LJƱƒĂdž!ƒ ƫpŭZ DžƨƷkĂ Ĝùnjljd Ĭùljzdžh LJŏlhĜƪ!ƒ LJŏƨTƋdž!ƒ ƨĂNjþƙ ydž LJŏŏƨƬdž!ƒ ШĂƨP ɣƪĜljƙŏ ƒRhĂ ŬlƨĂλ!ƒ yŏƨĂƙ Ŏ5 ƫŏZĜdžƙηŬƒ LJƱĂ!ƒ Ĭ!ƹ NƙþĂZ þzh ýƱh!ƒ ƫŏljh ƫzƙdždž!ƒ NƙŏƒĂƨ ƨŏhη ljþhZ DžƙPŏ ƒR!Ă ŬШĂƨP!ƒĂ ɣĜŏƹ!ƒ LJŏh ƫŏþƨƱŏ ƫpŭZ ĬǈZ ýĂlŏ ŬɣĜƹ!ƒ Ŏ5 þƨƱŏ ƨƬljZ LJƱĂ!ƒ ýĂơƙ ƫŏơĂ ŬШƨĜP!ƒ Ŏ5 LJŏŏƨƬdž!ƒ yŏƨĂƙ! ƫƱŏŏƨP Dž ƪƨ Ĭǈ Z DžĂpƋùƪ ŬLJƱĂ!ƒ Ư ƨŬ LJUD Ĝdž ĬǈZ ŬŎ!ĂƬĂ ƫZĜƪ Ŭþŏηdž ýdžzh DžĂpƋƪ ypƒĂ!ƒ ăĂƙƪdž ĬǈZĂ" NǈƱŏh NƪĜƪ! ƫùŏơ Dž!Gùz!ƒ CĜơljD Ŏ5 DznjzpƒĂdž ƫFŏh ƫƱŏŏƨP þƬpD ŬLJŏŏƨƬdž!ƒ ƫƱŏŏƨP ýdžZƋƪ ŬŎƙpĂ ýƹTŏ þŏηdž ýdžzh DžùnjljD ƨƨùZD Ĝùljd ŬĜŏljþù!ƒ þŭh Ŏ5 DžNjCƒƨĂ ýơƨƒ LJD LJRƹ ĬǈZ LJĂƫŏƪĂ ŬlþƫƋdž ƫŏlŏlơ DznjkƨηNj ƘơưD ."ɣƫĂƫ!ƒ þƒþƙdžƒ ĬǈZ LJŏƨTƙljdž ƒĂơưD

CƒƨơùƬ!ƒ lþƨƷdž ĬǈZ ɣzǈŏ ŬCƒƨơƬ!ƒ Ŏ5 NƣĂƨ LJZ ƲĂơh ƘŏĂ+!ƒ Ĭ!ƹ CĜη ĭƦ!ƒ ýĜdžη!ƒ Ƙz5Ƨ ILJƹ Ʋùzƙƨdž ljƨƨ ĭƦ!ƒ DžŬƒ LJƱĂ!ƒ CƒƨơƬĂ Ŭ(þĂηĂ!ƒ ƨƪ ƨơ!ƒ ƫŏơĂ) ƨηnjdž!ƒ þhh CƒƨơƬ ƫ!Ŭþ :LJŏk!Ŭþ LJŏh ƨĜơljk ƫŏƒĂƨ!ƒ ƨUlj ƫnjηĂ ƘljĜ+ LJƹĂ ŎƙŬƒ LJdžƨǈ! ƫƱĜƪdžĂ ŬN! ýĜdž+ ƨƪlĂŏ ƨŏdžŬƒ ‖ƒƨþƹ Ĭ!ƹ Ʋþljƙƪdž ΘĂƨǈ! Džùƪk ĭƦù!ƒ þĂηĂ!ƒ ƨǈ!!ƒĂ ýǈdž!ƒ ƫ!Ĝơ CĂư Ŏ5 ƨƪƨŏ Ĝdž ĂNjĂ Ŭƨηnjdž!ƒ CƒƨơƬ ýĂ!þdž! ƨĜƨη!ƒ ƫ!Ŭþ Ĭ!ƹ ΘĂƨù!ƒ CƒƨơƬ Ĭ!ƹ (ăƨh+!ƒ ƘĜhƒĂh!ƒ LJdž ШƨĜP!ƒ DžƱŭkdž!ƒ þTơ!ƒ) NJFĜljhdh yƩþŏ LJƱĂ!ƒ Oh ƬD ƒR+Nj .NǈƱŏh LJŏùh ýùlljk!ƒ ĬùǈZ ƫùŏƒĂƨ!ƒ Ƨ5Ĝùơƙ .þĜhþljƪ!ƒ þŭh Ŏ5 ɣƒƨƨƹ!ƒ ĂD ŬLJþZ ƫljη ĂD ŬΘĂlj ƫljŏƨƪ Ĭ!ƹ Σŏ!Ă ýơĜƪĂ DžZĜƱdž ƨƨĂƪD YƨƒĂT LJdž ƘŏĂ+!ƒ ƫljŏþdž Dž!Gzdž Ĝljz!GƱƙ ƫŏơ ĭþĜdž!ƒ ŎzpƒĂ!ƒ ăĂƙƪdž!ƒ :LJŏŏĂƙƪdž!ƒ .NdžĂdžNjĂ NƙƒƦĂ Nƙhƨηk! LJƱh!ƒ ýdždƙĂ ŬLJĜƱhƙƪŬĜh ýƪĂŏ ĭƦ!ƒ ĭƨdžƨ!ƒ ăĂƙƪdž!ƒĂ ŬLJŏþ5ƒĂĂ

ĭƦù!ƒ ýĂùTŬƒ ŎǈZ :lƨŏdždž!ƒ ĜnjơdžŭdžĂ ƫŏlƨ!ƒ ĜnjƙηƒƨƱh Uƨkơƙ ƫZĂljƙdž ƫŏƨTh ШƦĜdžljh ƫƬ!!ƒ Ɛǈƙdžƙ ĜNjþùƪηh ηĜƙk Ŏƙ!ƒ ƫŏljŏhǈŏƨ!ƒ ĭƨĜdžĂ ŬƘƒƨŬĂþ!ƒ Džƨƨh ƫUƙ+dž!ƒ ƘŏĜljĂƪdžƪ!ƒ ƫhŏlơ!ƒ CŬƙdžƒ Džǈơ Ŏ5 ƭ ŏzŏ ŎZþdž LJĜdžŏǈƪ ŎǈZĂ ŬNƙlT Ŏ5 LJĜ+dž ý+ Ŏ5 ĂljƨĂh!ƒ ƱƒƨƬ!ƒ ƨŬDh Uƨkơŏ ĭƦ!ƒ ĭƨP5 ƘĂƨλĂ ŬLJŏzFĜηǈ! ĂùNj þƪη!ƒ LJD LJdž LJdžƋŏ ĭƦ!ƒĂ Ĝƪƪ LJdž ƫdžþĜ!ƒ ƫƪljη!ƒ ƱƒƨƬ!ƒ ƥƪljƪ! ƨ+Ă Ŏ5 ƨƪ ýdžzŏ ĭƦ!ƒĂ ɣþŬƒ LJŏdžƋùk ýùηD LJdž DžĂŏ!ƒ Ŏ5 Ƙƨdž lþZ ĜNjþη yŏhk Ŏƙ!ƒ ƫŏƨƬdž!ƒ Ŏɣh!ƒĂ ŬĜnjŏ5 ШĂƨP Ŭ ƫNjĜkdž ŬĈŎT ý+ ĜùdžƨŏƨĜ+!ƒ ƨùƪD Ŏ5 ƭ ŏzŏ ĭƦ!ƒ ƫ!Ĝ+Ă!ƒ ɣƥĜƬ ŎƙŏĂ+!ƒ þĂdžơdž ĂhDĂ ŬƫPĂPŏT!ƒ ƘĜpĂŬ Ƨdžz!ƒ ƫTŏĂơƙ þĂdžơdžĂ ŬƨƬdž Ŏ5 ăƨPD lƨdž ƨƬĜlj!ƒ phZ ƨnjUŏ LJD LJ+dždž!ƒ LJdž LJĜ+ ƒRƹ ýĜdžη!ƒ Ƙz5Ƨ ýƋƪŏĂ ƫŏƨƬĜlj!ƒ Ŭƨŏzùư" "ƢƨƬŏ ýUŏĂ ŬΣĜlj!ƒ CĜŏƨλD ƨĂƬ ydžηŏ OhƬD DžĂ ƨơƬ!ƒ ƘĜljŭZƹ ydžη ăĂnjŏ ĭƦ!ƒ ƨƒƨη!ƒ ý+ LJdž lþ5ƒĂ!ƒ ƫ!Ĝdžz!ƒ LJdž ƨĂ!Ŭƒ ƘĜFdž! ƒ ŭP!ƒ Džǈơ ù ƫhƦĜη ƫŏƱƨlj lƨƋh+ ù ƘŏĂ+!ƒ ýλdžƙ ."ƨŏzư ĜljD ĭƦ!ƒ Ĝdž Ŭƫlŏlơ ljƦNj ŬĈƨþ!Gh ΣơƨĜljǈljƪ!ƒ" ƫŏơ ƲŏljĜƙĂ!ĂhdžƨĂ+ ƲzhĜƱ Ĝnjŏǈ ƫŏ5ưdž LJĜ+dž ."ƘĂljƫljh!ƒ LJdž CĜƱŏ ăĂl ƫ5!ŬĜh LJĂlơŏ CĜhƨƨ!ƒ ýzηŏ

LJŏŏƙŏĂ+ǈ! Ŭlƨηnj!ƒ ƣŏƨĜƙ ƫhĜƙ+ þĜZD ĭƦ!ƒĂ Ŏpƒƨƪ!ƒ Ăƨƪ!ƒ ýƪ5h ŎƙŏĂ+!ƒ ydžƙηdž!ƒ ƫƨdžƙ ƫŏƒĂƨ!ƒ ƨĂƬƙ .lƨηnj!ƒ DžƪƱ Ĝnjǈhp ƒĂ5ƨzŏ Dž! ĭƦ!ƒĂ

ƫƨŏùƬ ƨhZĂ (LJĜdžƨ!ƒ) ƫoŏƨƬ ƫƨŏƬ ƨhZ LJĜdžƨ!ƒ LJŏzƙdž Ĭ!ƹ ƨŏTŏ ĭƦ!ƒĂ ŬƫŏƒĂƨ!ƒ LJƒĂljZ ĜljƪpĂƙljŏ lƨĂƨùư!Gh LJdžùưƙk Ŏùƙ!ƒĂ (ɣĜNjƦ!ƒ) lþƨƪdž ƨhZ ƲŬĂƋdž Ĭlhŏ LJĜ+dž!ƒ LJD Ŭƹ Ŭ(þŏZƒĂdž) lþƨƪdž Ŏ5 ƫŏ!Ŭþ

"Łŏhvù ǀǀj!f" Łùŏƨ∪lj Ŏ5 LJŏkTLjŏf Ł!Ǎlďž! ŕĥvƵǍkǀďž Łŏlj∁ǂďžƨ!f ŁpŭƵ ýǍơ LJfǍLjƶ!f ǍƀĥŏƒŘnjĥǍ ÜŎLj∁ǂďž!f ý∁lkljŬƒ ∁ƒǍùǀ ŎLj∁ďžƨǍ ŎLj∁ǂďž LJŏŏǍkǀďž Ǐ!ǫ ŁŏƒǍƨ!f LJfǍLjƵ ƐďžǍŏ ŁŏơǍ LJ∁ǂďžǐ! yŭƒƨ!f ƀƶĥ!f ǍNj LJ∁ďžƨ!f LJǍǂ ýǍơ ..∁ďžnjLjŏĥ Łĥǂƨ Łŏ!ƀŋ ŁpŭƵ Ŏ5 ù Ŏŏďžǐǐk!f ǍD OŏƨǀǍk!∁ĥ

Üýĥ!kùǀďž!f ǏùǐƵ ƨ5Ŭƒ Ołƨŏ LJ∁ǂďž!f Ŏ5 ý∁lkljƒ ǍNj ǐŘ!fǍ ÜǎƨPD Ǐ!ǫ ŁƱ!lj LJďž ŎLj∁ďžƨ!f ý∁lkljŬƒ fŘNj NJùĥ∁k∓ Ŏ5 fǍǀŏĥ ǍƀLj∁Lj25 Ŏ!∁ƶkƨĥ!f ƨƵ∁T!f ƨƶT ŎƵǍ!f fŘNj Ŏ5 Nƶďž LJŏƵƀkǀďž Üýĥ!kǀďž!f Ŏ5 ýďžŬƒ ǏǐƵǍ :ýǍlŏ ∁ďžƀLjƵ "Ǎƨŏŏ∁∓ Ǎkƨŏĥ!f"

Ýƀ∇ƒ∈ǀǀ∈ ƒDŽ"

ü∁ƨŁƨDŽǀǀ∈Nj Ǐ∇ƒDŽǀǀ∈ DžŽ∁ ƀǏǀ ƀ∇ƒ∈ǀǀ∈ ÐŽ∁

njƀ∁ǀ∁ ƀƒŽǀ∁ Ǎǀǀ∁ LJǫNjǀǀNj ǫďŁƨŽ ǫNjǀǀNjDŽ ƀǏǀ Njlj

Ůƨƶ Ůƨ∈Njǀǀ∈ ǫŽƀ∁ ƒďž∁

ƀ∇ƒ∈ǀ ƒNŽǀǀ∁ ƀưďž∈ ƒDŽǫďY ƀƒŽǀŬ∈ ǫŘǀǀ∁ Dž∁ ǫŽƀ∁ Ú ƀ∇ƒ∈ DžNjǫ ƀƒŽǀŬ∈ ǎ∁

Ůƨƶ ƀƒŽǀÐǀ ƒNJ∁ ƀǀƶ∁ Dž∁ ǫŽƀ∁

.∈ƀ∇ƒ∈ ƒNJŽǫljcNj .ƒNJŁ∈P DžY ƒNJ∓∇ƶ∁ Dž∁ ǫŽƀ∁ Ú

yďžùǀŏ Ŭ Łùĥ∁ƶ Ŏ5 ƭ ŏzǐǐ! ý∁ĥŏLj Ŏ5 ƨƒƨǀkǀŬ∁ĥ (LJ∁ďžƨ!f ƨP∁ Ǐ!ǫ Y∁NjŘ!f ƀŏƵƒǍďž) ýƱĥ Ƙƶ5ƨ Džǐǐŏŏŏŏ Ǐljzďž Ŭ Dž!∁ƵǍ ÜN! Ǐljzŏ Ŭ ýďžƵ LJŏĥ ÜDžǀŏ!f DžƀƵǍ ǎǍƀŋ!f ljƀ∁ǀk5f ljƨƱ∁TLjf LJ∓!Ǎ ÜƨǍŏƱ!f ƘƒǍ∇D Ŭǫ ∁njŏ5 lƨù∓5 yùďž ÜlƀơƒǍ lDƨďžf yďž Dŏǀkǀk LJD yŏƱkǀk Dž! ƒƀhD" NǀƨLjĥ NJk!∁ơ f PŤŏ Üƨŋƶ!fǍ ƱŏĥơŬ∁ĥ Nĥŏŏŏŏ NJ! yùďž ÜljG∁ùŋkf yùďž Üý∓T yďž ÜNLjŏzĥ LJ∁ďžƨ yďž ÜƀơƒǍ LJ∁ďž yďž ÜƀơƒǍ YǍƨTďž yďž ÜƀơƒǍ ýďžƶ yďž ÜlƀơƒǍ ǏǐƵ ǐǍǐk Ŭ Ƴƶkďž ÜƳƶkďž Ƙ∇D ÜƨTĥ!f ý∓ ýƶŏŏ ∁ďž∓ ǀǀďžǍďžNj Nŏǐƶŏ ∁ďžƨkǍ Nŏ5 ƀlkƶk ƀơƒǍ ∁ŎT yďž Ü∓∓ƨơ ."∁ŎT

ýλďž ƀǍƀơ!f ǀǀƨ∁P NJ!∁ƱĥD Ƙ∁ŏƒƨďž ƨĥƶ ljƀ∇ƨk ýĥ ƨT∁ĥďž ý∓Tĥ DžŬƒ LJƱǍ!f ýƒǍơD ŁŏƒǍƨ!f ƀ∇ƨk Ŭ ǀǀƵ∁ďžLj! ŁƶǍLjďž ∁ďžƒƨǍLj∁ĥ Dƀƀlŏ NLj∓! ÜŁƀƨkơďž!f Łŏƨ∇ďž!f ŁǐǐƵ∁ơ! ∁ŏ∁ơư ǍD ÜJNŏǐP!f lƨƒ∁Ʊ ∁ŏ∁ơư Ǐ!ǫ ∁njkƨ∁Tǫ Ƙù!ǍơƙǍ ∁njkƨPďž Ƙƀƨkơƒ Ŏk!f ý∁ƨƱŬƒ ŁĥƨďžǍ Ülƨnjŋƒ ŎLj5 :LJƱǍ!f ǐƨŋ∁njďž LJďž ÜƘǍďž!f LJďž LJŏŋ∁Lj!f ƀǍùǀLj ýĥ∁ǀďž Łŏŋŏǐǐ!f NJkƨ∁Zǫ Ŏ5 ŁĥǐƱǐǐ! Ł∁ơĥƒƱ Łĥ∁k∓ Ŏ5 ǀƨ∁Tŏ ǐǐ!f Łďž∁ŋ!f ƘŋkǀDǍ ÜlDƨďž 2 ∇Lj Ǐ!ǫ ƨ∁ùŋLj!fǍ ÜƱLjŏƶ ƀ15 ǐǐ!f Ŏƨơ∇!fǍ ÜƘ∁ŏơ∁ŏƨ!f Łďžƶďž ÜlƘ∁ǀƱƒǍ ŁĥǐƱ!f LJŏĥ lƨǀďžǀ!∁ĥ DžǍŏŏ Ƴk∓ďž ƨĥƶ U5∁ùơ Džŏǐơ!f ƀĥƶ ŎLj∁ƶD Ǐ∇Lj NLjƱ ƨơ∁kLjf ǐǐ!f ýƒǍŋ!f ƳƨƱďž!fǍ ÜƨƶT!f Łƨƨ∇ďžǍ ÜŁŏ∁Lj!f Σƨ∁ơǍ O∇ǀďž!f ∁ùnjǐǐ∓ ŎùNjǍ ÜŎƒ∁ĥƨnj∓!fǍ ÜŁơƨďžďž!fǍ Ü f ∁P!f ƨƒ∁ǀ!fǍ Džŏǐơ!f ƀĥƶ ƘǍ∇Ǎ ƨnjUďž ƱƱ∇ďžǀkďž ƭ ŏzƙŏ Ŏk!fǍ LJùďž 2ƨùŋŏ ƀƀďž Łĥƨƶŋ!f LJďơǍ ÜŁĥƨŋk!f LJǍơǍPŏǍ LJǍƨƨ5∁ǀŏ LJŏǐ!f LJŏŏƨ∇ďž!f Ŏ5 Łĥƨƶ!f Nǐǐƶƨkƨ ∁ďž! ǀǀƱ∁ďžLj DžnjƱǍǀùǀ Džƒƨŋŋŋŋ Ŏ5 ǀŏƨT LJƱǍ!f LJďơǍ DžƒƨNjǍ Ƙ∁ǀ∁zk Ǐ!ǫ Łŏƀƨƨƨ

Dźnjŏù!ę ƧUłjŏ Ł ŏơĂ LJŏƧƤŬƒ ƥĂŋĂĥ ƥƧs!ƒ ŎƵĂ Łŋŏkłj Ĭłjƶdž!ƒ ƒŘNj ƥłŋŏĂ ù Ƨŏĥŋ ljƥĥƵ ŁŏƒĂƧ ýƱĥ ĬłłƵ
.DźnjĥŋŇƱĥƧk Ŏk!ƒ ŘĠpŭƶ!ƒ ŁƶŏĥƱ LJƵ ƧUłj!ƒ ƧƧŢĥ ÜNłsłj LJƵ ýlkłdž ĆŎŢł

Ĭù!ę yùłłƱk!ƒ ýùƱĥ!ƒ ƥlksŏ Łŏơ ƥƧsłł! Łĥłłj!Ĝĥ ăƨƷdž!ƒ Dźƒƥƶłłƒ Ŏłjzŏ ŬƶĥƒƧ ăĂkłdž DźĂnjsdž!ƒ ydžŋŏ Ĝdž‡
.ŬnjƱĜk Ăƥĥŏ ĭŘ!ƒ NłłdžƵ ŁŏdźNjƫĥ LJĜdźŏŬƒ NłłƒƥlƱ ĜNjƥ‡D NłkĜŏơ ŎƱ ŁłĂdźłłdž ŁŏĜƷĂ ăƨƷdž sŏlơk

lƧùŏĥ‡ Łùdźŏp ăƧŏ Ŭ Łŏơ Isolation "Ł!ƨƶ!ƒ" ƧpĂdž ŁŏƒĂƧ!ƒ ýƱĥ lĜŏơ ŎƱ ƴƒƧkƷŬƒ DźĂnjsdž ýdžơŏ
.Nł!Ăơ f ĂPT!ƒ ‖Ƨơk Ŏk!ƒ DźŏNjĜsdž!ƒĂ ŘĜŏĜƷłł!

ýƱĥ!ƒ ƧƶTŏ Łŏơ Self estrangement Σsłj!ƒ LJƵ ƴƒƧkƷŬƒ DźĂnjsdž! ŬƱłĂkdž ăĂkłdž ŁŏƒĂƧ!ƒ ýdžơk
ŁùĥŏƧƴ ŘłjĜ‡ Ă! Ĝdž‡ Nłsłj ýƱĥ!ƒ ăƧŏ Łŏơ Ă (LJŏƧƤŬƒ LJƵ Nł!ĜŢsłjĜĥ ŬłĥĜłł ƧƶT Ĝdž‡) NłkfŘ LJƵ Nł!ĜŢsłjĜĥ
.DźĂƧ5 ‖ŏƧę ƧŏnjT!ƒ Ŏłsłj!ƒ Ƨ‡sdž!ƒ Nłs ŢĂ Ĝdž‡ ÜNłsłj LJƵ łłŢsłjdźĂ ÜNłłjƵ

ĭŘù!ƒ ýdźzłł! Ł!ŬƥłƒĂ ăƨƷdž!ƒ ƥĜlk5ƒ ýĜdźŋ!ƒ Řƶ5Ƨ Ł!Ĝơ Ŏ5 Ŏłjzŏ Σsłj!ƒ LJƵ ƴƒƧkƷŬƒ DźĂnjsdž LJD Ĝdž‡
.Σsłj!ƒ LJƵ ƴƒƧkƷŬĜĥ łƧĂƶT słłPŏ ĜdźdŽ NłŏƥĐŏ

.(NłłNjĜŋk LJłơŏ Nł5Ĝk ýdźƵ) Nłłjƫĥ NłłdźƵ Ƨ ŢĂ LJD ýƱĥłł! sĥłĂ

Ĭù!ę ƴĜNjŘ!ƒ Ŏ5 ŁŏĜnjłj!ƒ Ĭłłơ NłdźłłơĥĥŁĥTkŏ ýƱĥ!Ĝ5 ÜŁŏdźƥƵ ŘłłŏĜ! Ĝnjłj‡! ŁŏĂĜ‡5Ĝ‡ CƒĂŋD ŁŏƒĂƧ!ƒ ýdžơk
.Łŏdźƥƶ!ƒ ƧpĂdž LJdž ŁŏƒĂƧ!ƒĂ ljƧƵĜTdž Řłłjŏk DźłłơĥĥŁ!ƒ/ŁĥƴƧ!ƒ ljŘNjĂ Ü‖ĜłjNj ljƧdźƵ Łŏłĥ CĜłĥĂ ƥłłłŏŭŏk

ýùƱĥ!ƒ ƧƵĜùTdž ŘùłjĜ‡ LJDĂ .NłjĜłjĥD ƴƒƧkƷƒ LJƵ LJƱĂ!ƒ Łŏ!Ăƒłdž ýŏłłơk Ŏ5 łƧŏλ‡ ŁŏƒĂƧ!ƒ sdźzkk Ŭ
:ŎkŬĜ‡ ýĂơkk ŁŏƥĂŋĂ!ƒ

ƷĭłŁ Ŭ ƥƨƨ

ƒ ƐƥŁƷƐ hĜƥƷ DźŬNj

د. محسن خضر[1] ـ مصر

****

---

[1] ÂÔŋ ø È̀ ɔ ƙʒ ĜĤŋłλ æłłłè̀ł̀ę Æęłłęę î łęę

Ÿâłłł Ƶęęłłł - čďċ